

บทที่ 3

ทฤษฎีบุคลิกภาพของจุง

Jung's Analytic Theory

คาร์ล กุสตาฟ จุง (Carl Gustav Jung 1875-1961) เกิดที่เมืองเคสวิลล์ ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ เติบโตที่เมืองเบสเซล เดิมเขาตั้งใจจะศึกษาเป็นนักวรรณคดีและนักโบราณคดี แต่แนวความคิดของฟรอยด์เรื่องความฝันทำให้เขาสนใจที่จะศึกษาทางด้าน วิทยาศาสตร์ และแพทยศาสตร์ หลังจากจบการศึกษาเขาก็ทำงานเป็นผู้ช่วยในโรงพยาบาลโรคจิต และมีคลินิกที่เมืองซูริก

ต่อมาปี 1909 เขาเลิกทำงานในโรงพยาบาลมาสอนหนังสือในมหาวิทยาลัยซูริก เพื่อจะได้มีเวลาค้นคว้าในสิ่งที่เขาต้องการและสนใจ เขาได้รับตำแหน่งประธานของสมาคมจิตวิเคราะห์เป็นคนแรก สมาคมนี้ออกตั้งโดยนักจิตวิเคราะห์นานาชาติในยุโรป

แนวความคิดของจุงในเรื่องมนุษย์แตกต่างจากคนอื่น ๆ เขามีความเห็นว่ามีมนุษย์คือผลรวมระหว่าง หลักของ teleology กับ causality

หลักของ teleology ว่าด้วยสิ่งที่ยังมาไม่ถึง ยังไม่เกิดขึ้น คือสิ่งที่อยู่ในอนาคต จุงเชื่อว่า เป้าหมาย (aim) ความปรารถนาอย่างแรงกล้า (aspiration) ของมนุษย์จะมีผลต่อพฤติกรรมในปัจจุบัน เขานำหลักดังกล่าวมาอธิบายพฤติกรรมว่า "เหตุการณ์ทุกอย่างดำเนินไปเพื่อให้บรรลุความปรารถนาที่สูงสุด"

หลักของ causality ว่าด้วยสาเหตุของสิ่งต่าง ๆ สาเหตุหมายถึงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว จุงเชื่อว่าประสบการณ์ที่คนเราเคยเรียนรู้มาแล้วตั้งแต่สมัยที่ทารกจะถูกล้อทอดมาทางเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ และมีเหตุผลต่อพฤติกรรมในปัจจุบันเช่นเดียวกับเป้าหมายและความปรารถนาอย่างแรงกล้า จากหลักของ causality จุงกล่าวว่าพฤติกรรมของมนุษย์ในยุคปัจจุบันเป็นผลของความเป็นไปหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมานานนับล้าน ๆ ปีมาแล้ว

สรุปได้ว่าจุงให้ความสำคัญทั้งอนาคต (future) และอดีต (past) ในการที่จะกำหนดแนวโน้มของบุคลิกภาพของมนุษย์ในปัจจุบัน

จึงแตกต่างจาก ฟรอยด์ เนื่องจากฟรอยด์เน้นถึงความสำคัญของแรงผลักดันทางร่างกาย (instinct) เพียงอย่างเดียวว่าเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม instinct ของฟรอยด์ มีลักษณะที่คงที่ไม่เปลี่ยนแปลง สำหรับของจุงเห็นว่า instinct ที่มีอยู่ในส่วนของ causality นั้นมีการเปลี่ยนแปลงได้ พัฒนาไปในทางสร้างสรรค์ตลอดเวลา ซึ่งเกิดจากเป้าหมาย ความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จที่สุด จุงเรียกความสำเร็จสูงสุดว่า wholeness & completion (ความสมบูรณ์แบบ) ความปรารถนาก็ทำให้คนเราต้องการจะละทิ้งสิ่งที่ไม่ดีที่บกพร่องและเพื่อมีโอกาสเกิดใหม่ หมายความว่าได้เริ่มต้นชีวิตใหม่ที่ดีพร้อม ทำสิ่งที่ไม่ดีให้สูญสิ้นไป

ลักษณะเด่นที่ทำให้จุงแตกต่างจากนักจิตวิทยาคนอื่น ๆ คือ จุงให้ความสำคัญของเผ่าพันธุ์ในอดีตว่าเป็นพื้นฐานบุคลิกภาพของมนุษย์ในสมัยปัจจุบัน นั่นคือบุคลิกภาพของทุกคนในสมัยนี้ เป็นผลของการสะสมบุคลิกภาพของบรรพบุรุษในยุคแรก ๆ เป็นต้นมาและจะถ่ายทอดก้าวต่อไปในยุคข้างหน้าอีก ประสบการณ์ที่ถูกสะสมมานี้จะฝังอยู่ในส่วนที่คนเราล่วงรู้ไม่ได้ ทุกคนได้รับมาโดยกำเนิด จึงทำให้มนุษย์ในยุคปัจจุบันยังมีการกระทำที่ป่าเถื่อนอยู่ จุงพยายามสำรวจส่วนที่คนเราได้รับการถ่ายทอดมาจากยุคก่อนโดยศึกษาคุณสมบัติของมนุษย์ยุคก่อนจากนิยายโบราณ ศาสนา วัตถุโบราณ พิธีกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อต่างๆ ของคนสมัยก่อน นอกจากนี้เขายังเชื่อว่าสามารถจะศึกษาจากความฝัน อาการประสาทหลอน หลงตัวเองของคนไข้โรคจิต

โครงสร้างของบุคลิกภาพ (The Structure of Personality)

บุคลิกภาพประกอบด้วยระบบต่างๆ ได้แก่

1. ego-personal unconscious-complexes
2. collective unconscious and its archetypes
3. attitudes
4. functions
5. self

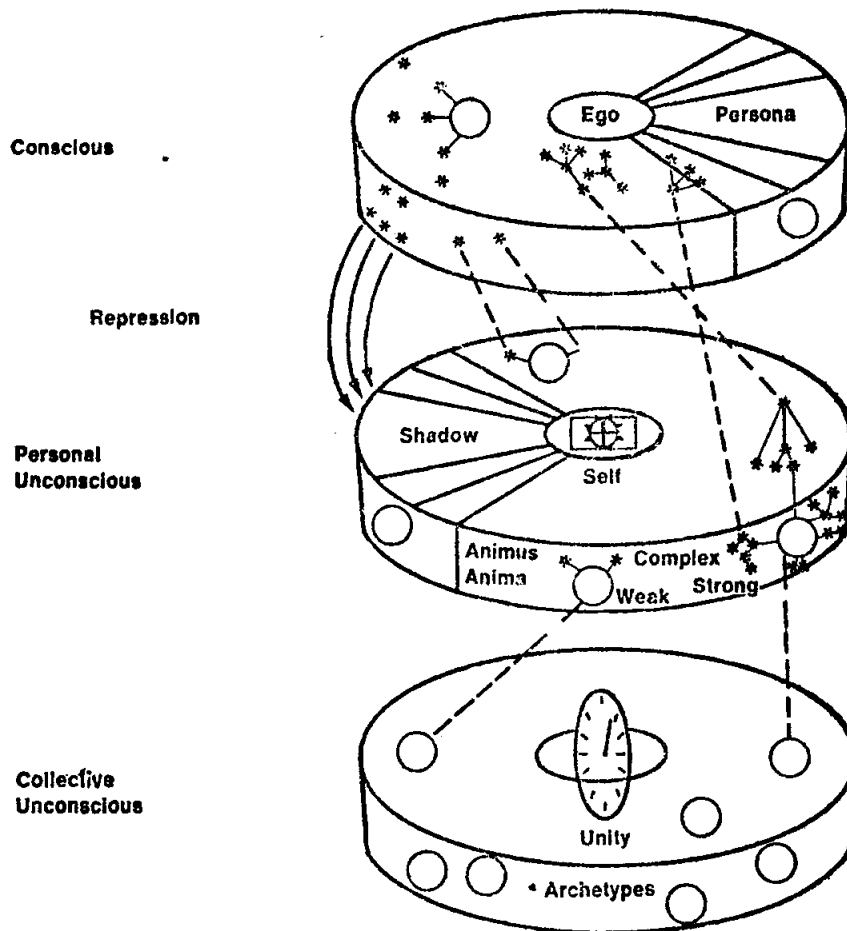

Figure 9.2. Diagram illustrating some of the main dynamics of personality, according to Jung's theory.

(จากหนังสือ Introduction to Personality หน้า 135
เขียนโดย Desmond S. Cartwright)

1. Ego-personal unconscious-complexes

Ego คือจิตสำนึก (conscious mind) เป็นส่วนที่บุคคลรู้สึกตัว ego เกิดจากการรับรู้ ความจำ ความคิด และความรับรู้ลักษณะที่รู้ตัว

Personal unconscious (จิตสำนึกส่วนบุคคล) คือส่วนที่อยู่ติดต่อกับ ego เป็นแหล่งของประสบการณ์ที่ถูกเก็บกดและลืมเพราะไม่สามารถยอมรับได้ในขณะรู้สึกตัว มีการสื่อสารกันระหว่าง ego และ personal unconscious ได้

Complexes (ปมซับซ้อน) คือกลุ่มหรือกระจุกของความรู้สึก ความคิด การรับรู้ และความจำรวมกันแน่นเหนียวคล้ายปม ปมเหล่านี้ปรากฏอยู่ใน personal unconscious ปมเหล่านี้ประกอบไปด้วยศูนย์กลางและบริวาร ศูนย์กลางจะสร้างและยึดบริวารไว้ การรวมกันในลักษณะนี้ เรียกว่า "constellation" เช่น ปมเรื่องแม่ (mother complex) ศูนย์กลางของเรื่องนี้มีขึ้นเนื่องจากได้รับมาจากมรดกตกทอดของบรรพบุรุษส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์ระหว่างเด็กกับแม่ในปัจจุบัน จากศูนย์กลางนี้เองทำให้เกิดความรู้สึก ความคิด เรื่องของแม่ขึ้น และมีลักษณะที่ทำให้เกิดปมขึ้นได้ เพราะสิ่งต่าง ๆ ประสบการณ์ต่างๆ ในเรื่องแม่จะมารวมกันรอบ ๆ ศูนย์กลางและมีรัศมีออกไป แต่ละ complex ของคนเราอาจมีรัศมีของบริวารไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับพลังงานของศูนย์กลาง ยิ่งศูนย์กลางมีพลังเข้มแข็งเท่าใดก็จะมีผลให้มีแนวโน้มที่จะรับรู้ สร้างประสบการณ์ในเรื่องนั้นมากขึ้นเท่านั้น (มันใช้บุคลิกภาพตามความต้องการของมัน)

complex ใดที่ศูนย์กลางมีพลังมาก ๆ จัดว่าเป็น strong complex ของคนนั้น ซึ่งในแต่ละคนจะมีไม่เหมือนกัน บางคนมี strong complex ในเรื่องแม่ บางคนไม่ใช่

Complex มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของคนเรา ทำให้คนเราแสดงบุคลิกภาพออกมาแตกต่างกัน เพราะคนที่มี strong complex ในเรื่องใด การแสดงบุคลิกภาพก็จะพัวพันกับเรื่องนั้นมากกว่าเรื่องอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด การแสดงออกของเขาจะเป็นไปโดยอัตโนมัติ เช่นคนที่มี strong mother complex จะมีความรู้สึกนึกคิดวนเวียนในเรื่องแม่มากกว่าเรื่องอื่น การกระทำก็เช่นเดียวกันจะให้ความสำคัญของแม่มาก เช่น สนใจที่จะพูดหรือฟังการอธิบายเรื่องแม่ ชอบดูภาพยนตร์ชีวิตของแม่ ชอบหญิงที่มีวัยใกล้เคียงกับแม่ คอยปรนนิบัติแม่ อยู่ในโอวาของแม่ ฮิตเลอร์มีพลังของความเห่อเหิมอำนาจสูง จึงทำให้เขาต้องการทำสงครามชิงอำนาจอยู่ตลอดเวลา

2. The collective unconscious and its archetypes

-collective unconscious (จิตใต้สำนึกสะสม) ต่างจาก personal unconscious จิตใต้สำนึกส่วนนี้มีได้เกิดจากประสบการณ์ในปัจจุบันทำให้เข้มข้นและเก็บกด แต่เป็นแหล่งของจิตใต้สำนึกที่สะสมคุณสมบัติ ประสบการณ์ต่าง ๆ ของบรรพบุรุษในยุคโบราณไว้ โดยที่คนเราไม่สามารถบอกได้ในขณะมีจิตสำนึก ระบบนี้นับว่ามีอำนาจและมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพมากที่สุด เพราะระบบอื่น ๆ จะถูกควบคุมโดยระบบนี้ อีกที่หนึ่งพลังของศูนย์กลาง complex ต่าง ๆ ก็ได้รับไปจากระบบนี้

สิ่งที่สะสมอยู่ใน collective unconscious ได้แก่ความจำในสิ่งที่เป็นประสบการณ์ของมนุษย์ในยุคดึกดำบรรพ์ ซึ่งย้อนไปถึงสมัยก่อนที่จะมีสภาพเป็นมนุษย์ด้วย คือ ตั้งแต่เป็นคนป่า ความจำเหล่านี้มีลักษณะคงเดิมและไม่สูญหายไป มีการสะสมก็ไว้หลาย ๆ ยุคและมีอยู่ในมนุษย์ทุกคนเหมือนกัน แต่อาจจะเข้มข้น บางบ้างหรือเพี้ยนกันไปบ้าง เช่น โครงสร้างสมองของมนุษย์ทุกเผ่าพันธุ์ จะมีลักษณะเดียวกัน อาจต่างกันไปตามเผ่าพันธุ์ บ้างเพราะการวิวัฒนาการของแต่ละเผ่าพันธุ์

ความจำในยุคอดีตทำให้มนุษย์ในยุคปัจจุบันมีความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ อยู่แล้ว เช่น ความสามารถที่จะเห็นสิ่งต่าง ๆ ในลักษณะ 3 มิติ และมาพัฒนาขึ้นโดยประสบการณ์ที่ได้รับในปัจจุบันและการฝึก มนุษย์จึงเกิดมาด้วยความพร้อมในเรื่องต่าง ๆ มากมาย ทั้งความคิด ความรู้สึกและการรับรู้ และได้รับการเพิ่มเติมใหม่จากประสบการณ์ เช่น คนมีแนวโน้มอยู่ในตัวก่อนแล้วที่จะกลัวงู และความมืด เพราะเกิดจากความจำว่าคนในสมัยก่อนต้องเผชิญกับอันตรายต่าง ๆ ในความมืดและเป็นเหยื่อของงู ความกลัวจึงแฝงอยู่ในตัวทุกคน แต่อาจพัฒนาไม่เท่ากัน ความกลัวจะเข้มข้นถ้ามาประกอบกับประสบการณ์ที่เป็นอันตรายในเรื่องดังกล่าวความจำเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีตนี้แฝงอยู่ในสมองของเราด้วยจึงทำให้แทรกเข้าไปในจิตสำนึกของเราได้และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม

ส่วนที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของ collective unconscious ก็คือเป็นบ่อเกิดของ ego (จิตสำนึก) จิตสำนึกของคนเราถูกสร้างขึ้นจากความจำเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีตนี้เอง และรวมกับประสบการณ์เพิ่มเติมที่ได้รับใหม่พัฒนาเป็น ego ขึ้นมา

ทั้ง collective unconscious และ personal unconscious มีอาณาเขต กว้างขวางและสามารถทำให้จิตสำนึกแตกแยกหรือบิดเบือนได้ อาการเจ็บไข้ต่าง ๆ โรค ประสาท การหลงผิด, ซากเหตุผลก็เนื่องมาจากขบวนการจิตใต้สำนึกทั้งนี้

archetype เป็นส่วนประกอบของ collective unconscious คือแนวความรู้สึกนึกคิดใน เรื่องต่าง ๆ ของยุคอดีตที่อยู่รวมกันเป็นเรื่อง ๆ ไป และฝังอยู่ในอาณาจักรของ collective unconscious มีชื่อเรียกได้หลายอย่าง ได้แก่ archetype, dominants, primordial images, mythological, และ behavior patterns

archetype เหล่านี้จะสร้างมโนภาพที่สัมพันธ์กับสภาพการณ์ของจิตสำนึก เช่น archetype เรื่องแม่ ทำให้คนเรามีมโนภาพลักษณะของแม่เป็นแนวทางอยู่และมาเชื่อมโยง กับลักษณะของแม่จริง ๆ ทำให้เกิด complex ในเรื่องของแม่ขึ้น

archetype ที่เราได้รับมาจากยุคอดีตมีอยู่มากมายและมีสภาพเป็นตะกอนอยู่ใน จิตใจของเรา เช่น archetype เรื่องแม่ การเกิดการตาย อำนาจลึกลับ เอกภาพ วิรบุรุษ เด็ก พระเจ้า ปีศาจ และเรื่องสัตว์ archetype เป็นอิสระจากส่วนอื่นของบุคลิกภาพ บาง archetype ก็พัฒนาขึ้นและแยกตัวออกมาเป็นระบบต่าง ๆ ได้แก่ archetype ของ The Persona, The Anima and Animus และ The Shadow

The persona คือ archetype ที่เป็นหน้ากากซึ่งบุคคลใช้ตอบสนองการเรียกร้องของสังคมที่มีต่อบุคคล หน้ากากนี้จะปกปิดความต้องการบางอย่างที่ไม่เหมาะสมขัดกับ การยอมรับในสังคม หน้ากากนี้ทำให้คนเราทำแต่สิ่งที่อยู่ในกรอบประเพณีของสังคม ความ มุ่งหมายของ persona คือเพื่อสร้างความประทับใจให้กับผู้อื่นและกลายเป็นการบีบบัง ธรรมชาติที่แท้จริงของตนเอง persona จึงเป็นบุคลิกภาพที่แสดงออกต่อสาธารณชน

ถ้า ego คล้อยตาม persona มาก ๆ คนนั้นจะมีการระมัดระวังตัวในการแสดง ออกมากขึ้น มีลักษณะที่เป็นเครื่องจักรมากขึ้นทุกที

The anima and the animus คือ archetype ที่ประกอบไปด้วยคุณสมบัติ ของเพศตรงข้ามในตัวบุคคล เพศชายจะมี archetype ของ anima ทำให้ผู้ชายมีลักษณะ แฝงของผู้หญิงอยู่ในตัว และในเพศหญิงก็เช่นกันจะมี archetype ของ animus ทำให้ มีลักษณะเพศชายแฝงอยู่ในตัวผู้หญิง จึงเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีลักษณะ bisexual animal

คือมีฮอโมเนเพศทั้งของชายและหญิงอยู่ปนกัน แต่จะมีของเพศตนเองเด่นกว่าของเพศตรงข้ามด้วยเหตุนี้เองทำให้ต่างฝ่ายสามารถจะเข้าใจจิตใจซึ่งกันและกันได้ และคนที่รักร่วมเพศ (homosexuality) ก็ถือเป็นสภาวะหนึ่งของการมีฮอโมนทั้ง 2 เพศเท่านั้น

The shadow คือ archetype ที่ประกอบด้วยสัญชาตญาณของสัตว์ (animal instincts) เป็นมรดกที่ถ่ายทอดมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ สมัยที่มนุษย์ยังมีสภาพไม่ต่างจากสัตว์ ทำให้คนในปัจจุบันมีลักษณะบางอย่างเช่นเดียวกับสัตว์ได้แก่ลักษณะที่ชั่วร้าย ใช้กำลังเป็นศัตรูกัน

3. Attitudes (ทัศนคติ)

แบ่งออกเป็น 2 ประเภทด้วยกันคือ

- Attitude of extraversion (ทัศนคติของการแสดงตัว)
- Attitude of introversion (ทัศนคติของการเก็บตัว)

ทุกคนจะมีทัศนคติทั้ง 2 แบบอยู่ในตัว และจะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมขณะที่ทัศนคติของการแสดงตัวมีพลังมากกว่าบุคคลจะแสดงพฤติกรรมที่เปิดเผย เข้าหาผู้อื่น แต่ถ้าทัศนคติของการเก็บตัวเข้าครอบงำ ก็จะทำให้บุคคลมีอาการเงิบเฉย แยกตัวออกจากผู้อื่น ทัศนคติทั้ง 2 แบบนี้มีส่วนในการกำหนดและจำแนกประเภทของบุคลิกภาพ หมายความว่าคนที่มีความโน้มเอียงของทัศนคติแบบใดมากกว่ากันก็จะทำให้มีลักษณะบุคลิกภาพไปในแนวนั้นด้วย บุคลิกภาพจึงจำแนกออกได้เป็น 2 แบบ คือ บุคลิกภาพแบบเก็บตัว และแสดงตัว เนื่องจากทัศนคติแบบหนึ่งจะข่มอีกแบบหนึ่งไว้ทำให้แสดงออกมาในด้านหนึ่งด้านใดมากกว่า

4. Functions

Functions คือ ขบวนการพื้นฐานทางจิตของคนเรามี 4 อย่างด้วยกัน คือ

1. Thinking (การคิด)
2. Feeling (การสัมผัส)
3. Sensing (การรู้สึก)
4. Intuiting (การนึกได้)

Thinking ทำให้คนเราพยายามที่จะเข้าใจธรรมชาติของโลกของตนเอง

Sensing ทำหน้าที่คือการรับรู้หรือ Reality Function

Feeling ทำหน้าที่ประเมินคุณค่าของสิ่งต่างๆ ในค่านับหรือลบบ และทำให้คน มีประสบการณ์ของความพอใจและความเจ็บปวด ความโกรธ ความกลัว ความเสียใจ ความ ร่าเริง ความรัก

Intuiting คือการรับรู้โดยขบวนการจิตใต้สำนึกในลักษณะหยั่งรู้

5. The Self

Self คือสภาพที่ทุกคนชวนชวายเป็นไปให้ถึงแต่เป็นไปไต่ยาก สภาพของ Self คือ สภาพที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน จึงเรียกว่า wholeness เนื่องจาก self เป็นเป้าหมายของบุคคล จึงถือว่ามันเป็นศูนย์กลางแห่งบุคลิกภาพและแวดล้อมไปด้วยระบบอื่น ๆ self ทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจซึ่งนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พฤติกรรมทางศาสนา

การมีอิทธิพลซึ่งกันและกันระหว่างระบบต่างๆ ของบุคลิกภาพ

(Interactions among the system of personality)

การทำงานของระบบต่างๆ จะมีความสัมพันธ์กันและมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดเป็นบุคลิกภาพขึ้นมา ลักษณะการทำงานแบ่งออกเป็น 3 แบบด้วยกันคือ

1. ระบบที่เข้มแข็งกว่าจะทดแทนชดเชย (compensate) ความอ่อนแอของ อีกระบบหนึ่ง เช่นเกิดความขัดแย้งของระบบที่ทัศนคติแบบเก็บตัวกับแบบแสดงตัว ถ้าแบบ แสดงตัวเหนือกว่าในจิตสำนึก ซึ่งเข้มแข็งกว่า ทัศนคติของการเก็บตัวที่อ่อนแอลงก็จะชดเชย ระบบที่อ่อนแอลงด้วยการเก็บกตทัศนคติของการเก็บตัวไว้ เมื่อไหร่ที่ทัศนคติแบบแสดงตัว อ่อนแอลงถูกขัดขวาง ทัศนคติของการเก็บตัวที่ค้ำยกว่าซึ่งฝังอยู่ในจิตสำนึกก็จะออกมา ครอบคลุมบุคลิกภาพเป็นการชดเชย (compensate) ความอ่อนแอของทัศนคติของการ แสดงตัวในจิตสำนึก การฝันก็เป็น การชดเชยสิ่งที่อ่อนแอในจิตสำนึก

2. ระบบหนึ่งอาจต่อต้านอีกระบบหนึ่ง เนื่องจากเกิดความขัดแย้งระหว่างระบบ ดังกล่าวขึ้น เช่น ความขัดแย้งระหว่าง ego กับ shadow ระหว่าง persona กับ anima ความขัดแย้งเหล่านี้จะทำให้เกิด tension ซึ่งมีผลให้เกิด energy และบุคลิกภาพขึ้น จึงกล่าวว่าถ้าไม่มี tension ก็จะไม่มีความบุคลิกภาพ ความขัดแย้งเหล่านี้จะไม่สิ้นสุดลงและมีอยู่ตลอดชีวิต

3. ระบบตั้งแต่ 2 ระบบขึ้นไปอาจรวมกันเพื่อสร้างระบบใหม่ขึ้น

กลไกของบุคลิกภาพ (The dynamics of personality)

บุคลิกภาพหรือ psyche เป็นระบบพลังงานบีคบางส่วน เนื่องจากมีส่วนที่ติดต่อกับพลังงานเพิ่มเติมจากภายนอก สิ่งเร้าภายนอกสามารถจะเปลี่ยนพลังงานของระบบได้

กลไกของบุคลิกภาพประกอบด้วย

1. psychic energy (พลังงานจิต) เป็นพลังงานที่ทำให้เกิดบุคลิกภาพ พลังงานจิตได้รับมาจากระบบของร่างกาย พลังงานจิตถูกใช้เพื่อความมุ่งหมายในการดำรงชีวิต (libido) พลังงานทางจิตวัดไม่ได้ จะแสดงออกมาในลักษณะของพลังต่างๆ เช่น ความปรารถนา ความยินดี ความรู้สึก ความตั้งใจ ความถนัด แนวโน้ม และทัศนคติ เป็นต้น การใช้ psychic energy มีความสัมพันธ์กับ psychic values (คุณค่าทางจิต) และ the constellating power of a complex (อำนาจพลังของปมที่ซับซ้อน)

- psychic value คือคุณค่าที่ให้กับสิ่งต่างๆ สิ่งใดที่ถูกประเมินคุณค่าสูง ก็จะมี ความเข้มในการที่จะดึงพลังงานจิต (psychic energy) ไปใช้ทำให้แสดงพฤติกรรม เพื่อสิ่งนั้น ยังมีคุณค่าสูงเท่าไรก็ยังมีพลังในการขับเคลื่อนมากเท่านั้น คนที่ให้คุณค่าของความจริงสูงก็จะชวนขวยทลอกเวลาเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในเรื่องต่างๆ คนที่ให้คุณค่ากับอำนาจสูงก็จะมีแรงจูงใจที่จะใฝ่อำนาจสูง ถ้าอะไรที่มีค่าน้อยก็จะใช้พลังงานเพื่อสิ่งนั้น น้อย

การที่จะทราบคุณค่าของสิ่งต่างๆ มีวิธีที่ทำได้แต่ไม่แม่นยำนักคือถามว่าเขาชอบสิ่งไหนมากกว่ากัน เป็นการวัดอย่างหยาบๆ การทดลองจะเป็นเครื่องทดสอบได้ การสังเกตก็จะช่วยให้คาดคะเนได้ เช่น คนที่ใช้เวลาไปเที่ยวมากกว่าเรียนหนังสือ ก็แสดงว่าเขาให้คุณค่าการไปเที่ยวมากกว่าการเรียน

-the constellating power of a complex

หมายถึงอำนาจพลังของปมในตัวของบุคคล ปมที่มีความรุนแรงมีพลังมากก็จะโน้มนำบุคลิกภาพไปทางนั้น หมายความว่าแสดงบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับปมนั้นมากกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้นความเข้มของการแสดงพฤติกรรมจึงถูกกำหนดโดย complex

การวัดอำนาจพลังของ complex ใช้วิธีถามหรือทดลองไม่ได้ เพราะไม่ใช่สิ่งที่อยู่ในจิตสำนึก คำว่า “constellating power of a complex” หมายถึงพลังที่ทำให้เกิดส่วนประกอบหรือบริวารขึ้นรอบๆ จุดศูนย์กลางของ complex ต่างๆ คนที่มี complex ของความรักชาติสูง (strong patriotic complex) ก็หมายความว่าจุดศูนย์กลางคือความรักชาติ จะทำให้เกิดประสบการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับความรักชาติขึ้นรอบๆ ศูนย์กลาง ประสบการณ์เหล่านี้ได้แก่ ประวัติของชาติ ความรู้สึกในทางที่ดีต่อผู้นำชาติและวีรบุรุษ และมีแนวโน้มที่จะรับรู้สิ่งเกี่ยวกับชาติดีกว่าอย่างอื่น

การประเมินค่า constellation power พอจะทำได้โดยศึกษาว่าคนนั้นมีส่วนบริวารของจุดศูนย์กลาง complex มากแค่ไหน ยิ่งมากเท่าใดก็ยิ่งแสดงถึงความเข้มแข็งมากขึ้น complex ใดมีความเข้มแข็งมากก็แสดงว่ามีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพมากด้วย จงบอกว่าการเข้าถึงบริวารของจุดศูนย์กลาง complex มีอยู่ 3 วิธี คือ

1. direct observation and analytical deductions (การสังเกตโดยตรงและการวิเคราะห์ทางจิตวิเคราะห์) คนที่มี complex ในเรื่องใดสูงจะแสดงพฤติกรรมในเรื่องที่สัมพันธ์กับ complex มากเป็นพิเศษ เช่น คนที่มี mother complex จะแสดงอาการจนเห็นได้ชัด เป็นต้นว่าเชื่อฟังอยู่ในโอวาทของแม่ ชอบคนที่มีลักษณะวัยเดียวกับแม่มากกว่าคนรุ่นเดียวกัน ชอบให้ความช่วยเหลือผู้ใหญ่

การวิเคราะห์ทางจิตวิเคราะห์ ได้แก่การวิเคราะห์ความฝัน ความรักแม่จะปรากฏออกมาในความฝัน ฝันถึงแม่บ่อยๆ

2. complex indicators สังเกตจากสิ่งที่สื่อให้เห็น complex เช่น คำพูดที่พลั้งปาก หรือใช้ word association test โดยให้สิ่งเร้าแล้วได้ตอบหรือพูดถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ให้ ถ้าตอบได้รวดเร็วแสดงว่าสิ่งนั้นเป็น complex ของเขา

3. intensity of emotional expression การวัดความเข้มของการแสดงอารมณ์ โดยการวัดปฏิกิริยาในสภาพการณ์ต่างๆ เช่น การเต้นของหัวใจ อัตราการหายใจ การวัดกระแสไฟฟ้าที่ผิวหนัง ถ้ามีการแสดงออกของอารมณ์สูงก็แสดงว่าสิ่งนั้นเป็น complex ของเขา

หลักของการใช้พลังงาน

Jung เชื่อว่า กลไกของการใช้พลังงานจิตวางอยู่บนหลักพื้นฐาน 2 อย่าง คือ

1. principle of equivalence การถ่ายเทของพลังงานจะรักษาความสมมูลย์ไว้โดยที่สถานการณ์ใดที่เคยใช้พลังงานเป็นจำนวนมาก เมื่อมีการใช้พลังงานน้อยลง พลังงานที่ไม่ใช้ก็จะถูกส่งไปเพิ่มให้กับสภาพการณ์อื่น ทำให้สามารถสังเกตเห็นความเปลี่ยนแปลงไปของบุคลิกภาพตลอดเวลา เช่นคนที่เลิกสนใจการสะสมทรัพย์จะไปให้ความสนใจการปลูกต้นไม้แทน ถ้า energy ถูกเก็บกักจะถูกนำไปใช้ในการสร้าง dreams หรือ fantasies

2. principle of entropy เป็นการรักษาความสมมูลย์ของพลังงานในกรณีที่พลังงานของระบบที่อยู่ใกล้เคียงกันแตกต่างกัน จะมีการถ่ายเทพลังงานจนมีระดับใกล้เคียงกัน พลังงานมีแนวโน้มที่จะออกจาก stronger value ไปสู่ weaker value จนเกิดความสมมูลย์

การใช้พลังงานเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากความไม่สมมูลย์เกิดขึ้นตลอดเวลา การใช้พลังงานแสดงออกมาเป็นบุคลิกภาพ ถึงแม้การใช้พลังงานจะเป็นไปเพื่อรักษาความสมมูลย์ แต่ก็เป็นไปได้ที่อินทรีย์จะไปถึงสภาพของความสมมูลย์อย่างแท้จริง ความมุ่งหมายในการใช้พลังงานเป็นไปเพื่อ

1. การกระทำที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตและการแพร่พันธุ์ ได้แก่ functions ของการให้กำเนิด ความหิว และความต้องการทางเพศ
2. กระทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมและความพึงพอใจเป็นการพัฒนาความมุ่งหมายของชีวิต ถ้าคนได้รับการตอบสนองความต้องการทางร่างกายที่พึงพอใจ ก็จะมีพลังงานมากขึ้นในการทำตามความสนใจทางสังคมและวัฒนธรรม

พัฒนาการของบุคลิกภาพ (The development of personality)

Jung เชื่อว่าคนจะเจริญก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ คนพยายามก้าวหน้าจากขั้นที่สมบูรณ์น้อยไปสู่ขั้นที่สมบูรณ์มากกว่า จุดหมายปลายทางของคนคือการพัฒนา self-realization (ความจริงแท้แห่งตน) หมายถึงการพัฒนาจนถึงขีดสูงสุดของคุณลักษณะต่าง ๆ ทุกอย่างของบุคลิกภาพแสดงว่าบุคลิกภาพได้พัฒนาถึงจุดศูนย์กลางใหม่ของบุคลิกภาพคือ self ซึ่งจะเข้ามาแทนที่จุดศูนย์กลางเก่า คือ ego

แนวความคิดของจุในเรื่องพัฒนาการ

หลักของ causality กับ teleology หมายถึงว่าพฤติกรรมในปัจจุบันของมนุษย์ ถูกกำหนดโดยหลักของ causality (ประสบการณ์ในสมัยโบราณของมนุษย์ยุคอดีต) และหลักของ teleology (ความหวังในอนาคต) บุคลิกภาพจะพัฒนาขึ้นมาโดยอาศัยหลักทั้งสองอย่างนี้ นั่นคือ คนเป็นนักโทษของอดีต เขาไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ผ่านมาแล้วได้ คนจึงมีแต่เพียงความหวังที่จะทำต่อไปในอนาคตเท่านั้น

หลักของความสอดคล้อง (synchronicity) เป็นหลักที่ Jung สร้างขึ้นเพื่ออธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน แต่มีได้หมายความว่า เหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเป็นสาเหตุของอีกเหตุการณ์หนึ่ง เช่น การที่คนเรามีความคิดสอดคล้องกับเหตุการณ์จริง เช่น กำลังคิดถึงเพื่อน เพื่อนคนนั้นก็มาหาพอดี เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในทำนองนี้ Jung กล่าวว่าเกิดจากหลักของ synchronicity ได้แก่ การมองเห็นเหตุการณ์ล่วงหน้า การส่งกระแสจิตติดต่อกัน เป็นต้น

บทบาทของพันธุกรรม (Heredity)

จุดพูดถึงพันธุกรรมในเรื่องของ instinct ที่ทำให้คนแสดงพฤติกรรมเพื่อความอยู่รอดและการขยายเผ่าพันธุ์ ทำให้คนมีธรรมชาติเหมือนสัตว์ สิ่งเหล่านี้คนได้รับถ่ายทอดมาจากพันธุกรรม นอกจากนี้ก็ยังเชื่ออีกว่า การได้รับมรดกถ่ายทอดคุณสมบัติต่าง ๆ มาจากบรรพบุรุษในอดีต ก็เป็นสิ่งที่มนุษย์ได้รับการถ่ายทอดทางพันธุกรรม คุณสมบัตินี้คือ ความสามารถที่จะมีประสบการณ์ในลักษณะเดียวกับสิ่งที่บรรพบุรุษได้เคยมีมาแล้วตั้งแต่ยุคต้น ๆ

ขั้นพัฒนาการ (Stages of development)

Jung มีได้แบ่งอย่างละเอียดเหมือน فروยด์ เขาแบ่งเป็น

1. ในวัยต้น เป็นการพัฒนา libido เพราะเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อการอยู่รอด
2. การพัฒนา sexual values จะเริ่มขึ้นก่อน 5 ขวบ และเพิ่มสูงสุดในวัยรุ่นแล้ว

รุ่นแล้ว

3. วัยเด็กและวัยรุ่นหนุ่มสาว มีการพัฒนา sexual values ต่อไป มีชบวนการที่สำคัญแก่ชีวิตเกิดขึ้น คนในวัยนี้จะแข็งแรง รุนแรง มีความรักและต้องพึ่งพาผู้อื่น เป็นช่วงที่บุคคลเรียนรู้อาชีพ การแต่งงาน มีบุตร และการมีชีวิตอยู่ในสังคม

4. การเปลี่ยน values อย่างเข้า 40 ปี values จะเปลี่ยนไป ความสนใจจะเปลี่ยนไปให้ความสนใจในเรื่องวัฒนธรรมมากขึ้น และสนใจทางเรื่องชีวิตหนุ่มสาวน้อย

ลงมีลักษณะ more introverted และความรุนแรงน้อยลง ความเฉลียวฉลาดเข้ามาแทนที่ ความแข็งแรงของร่างกายและจิตใจ value เปลี่ยนไปในเรื่องสังคม ศาสนา พลเมืองคิ สัญลักษณ์ที่ต่าง ๆ

ในวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงนี้ จุง เห็นว่าสำคัญมากสำหรับชีวิต เพราะถ้าหากผิด- พลาดจะทำให้กลายเป็นคนที่มีบุคลิกภาพบกพร่องตลอดไป

Progression and Regression

พัฒนาการอาจจะเป็นไปในทางก้าวหน้าหรือถอยหลัง ในทางก้าวหน้า progress- ion คือการที่ ego ปรับตัวได้ คือสนองความต้องการทั้งสิ่งแวดล้อมภายนอกและจิตใจได้

ในการปรับตัวของ ego นี้ อาจเกิดความคับข้องใจขึ้นจะทำให้ libido ถอยหลัง ไปสู่จิตใจสำนึกและปกคลุมตัวเองโดยเพิ่ม introverted values ขึ้น

อย่างไรก็ดี regressive process (ขบวนการถอยหลัง) มิได้ให้ผลร้ายต่อการ ปรับตัวเสมอไป มันอาจช่วย ego หาทางแก้ปัญหาอุปสรรคเพื่อจะพัฒนาการก้าวหน้าต่อไป เนื่องจากจิตใจสำนึกสะสมความฉลาดสติปัญญาในอดีต การถอยหลังมาสู่จิตใจสำนึก จะทำ ให้ ego มีโอกาสค้นพบความรู้ในจิตใจสำนึกที่จะช่วยให้เอาชนะความคับข้องใจที่เกิดขึ้นได้ การฝ่าแควรได้รับความสนใจเพราะเป็นการรื้อฟื้นสิ่งที่อยู่ในจิตใจสำนึก

ตัวอย่างของการถอยหลัง คนที่พบปัญหาจะกลับไปสู่การขอคำปรึกษาจากพ่อแม่ เนื่องจากเขาแก้ปัญหาไม่ได้ regress ไปสู่จิตใจสำนึกทำให้ได้ความคิดว่าควรจะไปปรึกษา พ่อแม่ซึ่งในจิตใจสำนึกของเขามีความนึกถึงเรื่องพ่อแม่อยู่

The individuation process

บุคลิกภาพของทุกคนมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปในทิศทางของความเป็นเอกภาพที่ มั่นคงพัฒนาการเป็นการคลี่คลายสิ่งที่คนได้รับมาแต่กำเนิดซึ่งไม่แตกต่างกัน จุดมุ่งหมายก็คือ เพื่อความสมบูรณ์ที่สุดแห่งตน (realization of selfhood)

เพื่อให้ไปถึงจุดมุ่งหมายดังกล่าว ระบบต่าง ๆ ของบุคลิกภาพจะต้องได้รับการ พัฒนาเต็มที่ ถ้าส่วนหนึ่งส่วนใดของบุคลิกภาพถูกละทิ้ง ส่วนนั้นจะต่อต้านเพื่อดึง energy จากระบบอื่น ๆ ถ้ามีส่วนที่ต่อต้านมากบุคคลจะมีอาการ neurotic อาจเกิดจาก archetype แสดงออกมาในจิตสำนึกมากเกินไปหรือ persona มีบทบาทมากเกินไป

เพื่อให้มีสุขภาพดี ทุกระบบจะต้องพัฒนาสูงสุดและมีโอกาสแสดงออก ขบวนการ
ที่ทำได้สำเร็จดังนี้ เรียกว่า individuation process

The transcendent function

เมื่อแต่ละระบบพัฒนาแตกแยกกันออกไปมันจะรวมกลับเข้าด้วยกัน โดย
ระบบ transcendent function

Sublimation and repression

psychic energy มีการทดแทนกันได้ จาก process หนึ่งไปสู่ process อื่น ๆ
ขึ้นอยู่กับหลักของ equivalence และ entropy ถ้าการแทนที่ถูกรักษาโดย individuat-
ion process และ transcendent function เรียกว่า sublimation (การชดเชย)

การทดแทนนั้นเป็นการทดแทนไปในสิ่งที่มีวัฒนธรรมสูงขึ้น เช่นจาก sexual
drive ไปเป็น religious values

repression (การเก็บกด) เกิดจากการใช้พลังงานในบางอย่าง เช่น instinct
ถูกขัดขวาง energy ที่ถูกขัดขวางมิให้แสดงออกมาจะไปสะสมอยู่ในจิตใต้สำนึกและทำให้
เกิดการถอยหลัง

แต่ในการถอยหลังก็อาจจะหาวิธีแก้ไขปัญหาได้ และเคลื่อนไปข้างหน้าได้อีก
(progression)

Symbolization (สัญลักษณ์)

การสร้างหรือแสดงบางสิ่งใหม่ๆ บางอย่าง ซึ่งกลายมาเป็นสิ่งที่ยอมรับกัน sym-
bolization มีหน้าที่ 2 อย่าง คือ

1. เป็นความพยายามสนองความพอใจของ instinctual impulse (แรงกระตุ้น
ตามธรรมชาติ) ที่ถูกขัดขวาง
2. เป็นตัวแทนของ archetypal material หมายความว่าสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้น
เป็นสิ่งที่ตรงกับคุณสมบัติที่ได้รับมรดกมาจากมนุษย์ยุคอื่น

การเต็มระบับเป็นตัวอย่างความพยายามสนองความต้องการของ impulse ที่ถูก
ขัดขวางคือ sex drive แต่สัญลักษณ์เหล่านี้มิได้สนองความพอใจได้ทั้งหมด เพราะมิได้
เป็นสิ่งที่ต้องการโดยแท้จริง

ยังสามารถหาสัญลักษณ์ที่ใกล้เคียงเท่าไร ก็จะช่วยลด tension ได้มากขึ้นเท่านั้น